

mgr Justyna Żulewska

Streszczenie pracy doktorskiej

pt.: „Fluencja werbalna u chorych po udarze prawej półkuli mózgu”

Przedstawione w pracy badania miały na celu zbadanie fluencji werbalnej na grupie pacjentów po uszkodzeniu prawej półkuli mózgu oraz porównanie poziomu wykonania zadania przez chorych ze zlateralizowanym ogniskiem niedokrwiennym i osoby zdrowe. Rezultatem przeprowadzonych badań miało być wykazanie, czy osoby po udarze prawej półkuli mózgu uzyskują niższe wyniki w zadaniach płynności słownej niż osoby nie obciążone neurologicznie oraz czy wykazują odmienne wzorce wykonania testu. Jeżeli uzyskane dane będą świadczyć o niższych możliwościach wydobywania słów przez chorych z uszkodzoną prawą półkulą mózgu, a zatem o istotnej roli prawej półkuli mózgu dla procesów językowych, pozwoli to na weryfikację poglądu o wyłączności związków funkcji językowych z lewą półkulą mózgu a także na podniesienie wartości testu fluencji słownej w diagnozie zaburzeń funkcji językowych u osób z uszkodzoną prawą półkulą mózgu.

W badaniach uczestniczyło 51 pacjentów z rozpoznaniem udaru niedokrwiennego mózgu w obrębie prawej półkuli mózgu oraz 51 osób nieleczonych z powodu zaburzeń neurologicznych. Zastosowano dwa typy zadań fluencji fonemowej (litery „k” i „p”) oraz dwa typy zadań fluencji semantycznej (kategorie „zwierzęta” i „owoce”). W przypadku pierwszego kryterium chodziło o wymienianie w ciągu minuty słów rozpoczynających się na literę „p” oraz literę „k”, natomiast w przypadku drugiego o podanie jak najwięcej nazw zwierząt oraz owoców zaczynających się na dowolną literę. Analizie poddano następujące wskaźniki poziomu wykonania zadania: ogólną liczbę słów, liczbę poprawnie aktualizowanych słów, liczbę błędów (neologizmów, powtórzeń, słów niezgodnych z kryterium), liczbę klastrów (pojęć powiązanych semantycznie i/lub brzmieniowo), liczbę przełączeń (przejsć od jednego do następnego klastru) oraz rozmiar klastrów semantycznych i fonologicznych. Dokonano porównań między grupą badawczą a kontrolną.

Według uzyskanych wyników badań osoby po udarze niedokrwiennym zlokalizowanym w prawej półkuli mózgu uzyskali niższe wyniki w zadaniach fluencji werbalnej w porównaniu do osób nieobciążonych neurologicznie. Dotyczą one zarówno fluencji literowej, jak i semantycznej. Osoby z grupy badawczej uzyskali niższe wyniki w zakresie ogólnej liczby podawanych słów, liczby poprawnie podanych słów, liczby błędów, liczby klastrów semantycznych i fonologicznych, liczby przełączeń semantycznych i

fonologicznych, rozmiaru klasterów semantycznych i fonologicznych. Wyniki uzyskane przez obie grupy różniły się istotnie pod względem ilościowym, zaobserwowano natomiast podobne wzorce wykonań, jeśli chodzi o semantyczny aspekt wypowiedzianych pojęć. Zaobserwowano, że pacjenci, którzy mieli uszkodzenie w obrębie płata skroniowego, generowali więcej słów we fluencji semantycznej („zwierzęta”, „owoce”) oraz literowej (wyrazy na literę „p”). Nie wykazano istotnych statystycznie różnic między badanymi z różną pod względem lokalizacji patologią mózgu w zakresie wskaźników realizacji zadań fluencji semantycznej, w realizacji fluencji literowej lepiej wypadły osoby z uszkodzeniem umiejscowionymi w obrębie płata skroniowego.

Powyższe doniesienia o zaburzeniach fluencji słownej po uszkodzeniu prawej półkuli mózgu, kwestionują klasyczny pogląd o związku funkcji językowych wyłącznie z lewą półkulą mózgu oraz wskazują na zaangażowanie prawej półkuli w procesie aktualizacji wyrazów.

Justyna Zulewska